

LukSitko^{1 / 2019}

Moniammatillinen aikakauslehti oppimisvaikeuksista ja erilaisesta oppijuudesta

Saavutettavuus

**Selkokieli laskee
lukemisen kynnyistä**
sivu 12

**Oppimisen olohuone –
aikuisen oppijan tukena**
sivu 8

**Verkkopalvelun
saavutettavuus**
sivu 17

LukSitko

1 / 2019

Pääkirjoitus	Tehtävä tulevalle hallitukselle! - <i>Sarianna Reinikainen</i>	3
Erilaisten oppijoiden liiton kuulumisia	Uusi logo ja uudet nettisivut www.eoliitto.fi	4
	Erilaisten oppijoiden liiton strategia 2019-23	5
	Strategiset painopisteemme	6
	Lukiviivaimet ja -kalvot	7
	Oppimisen olohuone - aikuisen oppijan tukena - <i>Anita Wendelin</i>	8
Teema: Saavutettavuus	Selkokieli laskee lukemisen kynnyistä - <i>Leelaura Leskelä</i>	12
	Taide ja kulttuuri kaikille lapsille saavutettavaksi - <i>Jenni Taipalus</i>	14
	Verkkopalvelun saavutettavuudessa on kyse hyvästä suunnittelusta - <i>Timo Övermark</i>	17
Oppiminen	Iloa matematiikkaan matikkapajasta - <i>Anita Wendelin</i> ja <i>Talila Lipan</i>	20
	Ongelmiin apu VENNY-menetelmällä! - <i>Maija Koivula</i>	24
På Svenska	Lättläst språk sänker tröskeln för läsning - <i>Leelaura Leskelä</i>	28
Kirjaesittelyt	Selkokieli - saavutettavan kielen opas	30
	Näin aivot oppivat	30
	ADHD-aikuisen selviytymisopas 2.0	31

LukSitko ilmestyy kaksi kertaa vuodessa.

Julkaisija ja tilaukset

Erilaisten oppijoiden liitto ry

Tilaushinta

Vuosikerta 20 €. Tilaus sisältää paperilehden ja samansisältöisen verkkolehden pdf-versiona.

Yhteystiedot

Erilaisten oppijoiden liitto ry
Vuorikatu 16 A 1
00100 Helsinki
p. 050 577 7299

Vastaava päätoimittaja

Sarianna Reinikainen
sarianna.reinikainen@eoliitto.fi
p. 044 300 9693

Toimitussihteeri

Anita Wendelin
p. 045 156 1981
anita.wendelin@eoliitto.fi

Toimituskunta

Pirjo Corell
Talila Lipan
Susanna Maijanen
Sarianna Reinikainen
Anita Wendelin

Paino Printmoore Oy

Käännökset ruotsiksi Susanna Gulin

Ulkoasu ja taitto Maene Oy

ISSN 1796-0665

Tehtävä tulevalle hallitukselle

Tervehdys LukSitkon lukijat!

Takana on jännittävä vaalikevät. LukSitkon ilmestyessä hallitusneuvottelut ovat todennäköisesti vielä kesken, eikä hallitusohjelmaa ole tehty. Meitä erilaisen oppimisen ja oppimisvaikeuksien parissa toimivia kiinnostaa erityisesti, mitä hallitusohjelmaan kirjataan koulutuksen osalta sekä miten oppimisvaikeudet ja erilaiset oppijat otetaan tulevalle hallituskaudella huomioon.

Vaalien alla koulutuksesta puhuttiin paljon ja kaikki puolueet olivat yhtä mieltä siitä, että koulutukseen pitää työllisyyden lisäämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi panostaa. Koulutusleikkaukset ovat olleet sekä inhimillisestä että taloudellisesta näkökulmasta vahingollisia ja lyhytnäköisiä. Keskustelu vaikeavaikeuksista, joilla voi edistää oppimista ja nostaa väestön koulutustasoa, jäi vaalitenteissä kuitenkin vähäiseksi.

Eniten oli esillä kysymys oppivelvollisuuden pidentämisestä 18 ikävuoteen.

Erilaisten oppijoiden liitto pitää ensiarvoisen tärkeänä, että tulevalle hallituskaudella panostetaan huomattavasti aiempaa enemmän erilaisten oppijoiden tukemiseen. Opettajien, ohjaajien ja muun ammattihenkilöstön peruskoulutukseen täytyy lisätä oppimisvaikeuksia koskevia sisältöjä, ja ammatissa toimiville täytyy järjestää täyden-

nyskoulutusta. Myös ammattilaisten jaksamista ja keskinäistä yhteistyötä täytyy tukea.

Erilaisten oppijoiden liitto on lähettänyt kaikille kansanedustajille viestin ja ehdotuksen kirjaukseksi hallitusohjelmaan:

Panostetaan määrätietoisesti syrjäytymistä ehkäisevään sekä työllisyyttä ja osallisuutta edistävään työhön turvaamalla oppimisvaikeuksien tunnistamisen ja tuen resurssit varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen,

työelämässä, vapaassa kansansivistystyössä sekä TE- ja SOTE-palveluissa.

Neljä vuotta on riittävän pitkä aika saada aikaan näkyviä muutoksia. Toivottavasti seuraavien eduskuntavaalien alla voidaan todeta, että panostuksia on tehty ja ne ovat vaikuttaneet. Suunta on oikea, jos yhä useampi nuori, jolla on oppimisvaikeus, luottaa peruskoulun jälkeen itseensä oppijana, on löytänyt vahvuutensa ja voi valita itseään kiinnostavan toisen asteen koulutuksen. Ja jos yhä useampi aikuinen erilainen oppija pääsee mielekkääksi kokemaansa työhön ja selviytyy työelämän muutoksissa uupumatta. Ja jos työelämässä sekä sosiaali- ja terveyspalveluissa selvitetään aina, onko ongelmien taustalla oppimisvaikeus, ja tarjotaan sen kanssa selviytymiseen tukea ja kuntoutusta.

Uusi logo ja uudet nettisivut www.eoliitto.fi

Erilaisten oppijoiden liitto uudisti alkuvuodesta ilmeensä, nettisivustonsa sekä sähköpostiosoitteet.

Erilaisten oppijoiden liitto

Uudet nettisivut ovat osoitteessa www.eoliitto.fi.

Uusilta nettisivuilta löydät kaikki koulutuksemme ja tapahtumamme yhdestä kalenterista. Tarjolla on neuvontaa, tietoa ja käyttötukea oppimisen tuen välineistä sekä mm. kokemustarinoita, vertaistukea ja lista luki- ja matematiikkatestauksia tekevästä tahoista eri puolilla Suomea sekä paljon muuta!

Jäsenyhdistysten yhteystiedot ja tietoa toiminnasta löydät kattavasti jatkossa Jäsenyhdistykset -osiosta. Sivustoa kehitetään edelleen ja sisällöntuotantoa tullaan lisäämään eri muodoissa.

Henkilöstön sähköpostiosoitteet ovat nyt muotoa etunimi.sukunimi@eoliitto.fi.

Erilaisten oppijoiden liitolle strategia vuosille 2019-23

Erilaisten oppijoiden liitto työsti historiansa ensimmäistä strategiaa syksyn 2018 aikana. Nyt strategia vuosille 2019-23 on valmis. Puheenjohtaja Jussi Pihkala on tyytyväinen tulokseen ja tapaan, jolla strategia toteutettiin.

”Nyt liitollamme on strategia, ensimmäistä kertaa. Se toimii kivijalkana viitoittaen toimintaamme seuraaviksi vuosiksi. Strategiaprosessin aikana pohdimme tulevaisuutta avoimesti monista näkökulmista.

Mielestäni onnistuimme laatimaan hyvän strategian, koska varasimme siihen riittävästi aikaa ja kaikki avain-

henkilöt olivat täysillä mukana ja kaikki järjestön tasot yksittäisestä jäsenestä päättäviin elimiin olivat työstämässä sitä. Myös ulkopuolisen konsultin Simo Hiilamon rooli oli äärimmäisen tärkeä. Haluan liiton puheenjohtajana kiittää kaikkia sitoutuneisuudesta, millä vahvistamme liiton merkitystä ja roolia myös tulevaisuudessa”, sanoo Pihkala.

Erilaisten oppijoiden liiton strategia 2019-23

ARVOMME

Yhdessä

Jokainen oppii omalla tavallaan ja tarvitsee oppimisessaan yksilöllistä ja yhteisöllistä tukea. Edistämme yhdessä erilaisten oppijoiden oppimisen ja osallistumisen mahdollisuuksia kaikissa ikäryhmissä ja elämänvaiheissa.

Rohkeasti

Jokaisella on oikeus oppimiseen ja menestymiseen arjessa, opinnoissa ja työssä. Tartumme rohkeasti oppimisen haasteisiin ja vaikutamme aktiivisesti yhteiskunnassa. Kannustamme erilaisia oppijoita haasteiden voittamiseen.

Positiivisesti

Ilo kuuluu elämään, oppimiseen ja työhön. Korostamme ilon aiheita ja onnistumisia ja jaamme niitä ympäristössämme. Monenlainen oppijuus on yhteiskunnalle ja yksilölle voimavara ja rikkaus.

VISIOMME

Oppimisvaikeudet tunnistetaan aiempaa paremmin ja aikaisemmin, ja erilaiset oppijat saavat tarvitsemaansa tukea. Oppimisvaikeuksien aiheuttamat esteet madaltuvat arjessa, osaamisen hankkimisessa ja työelämässä.

Olemme aktiivinen erilaisten oppijoiden edunvalvoja. Vaikutamme asenteisiin ja edistämme erilaisten oppijoiden toimintamahdollisuuksia. Toimintamme tunnetaan laajasti, ja olemme haluttu yhteistyökumppani. Meillä on vahva osaaminen ja kokemusasiantuntijuus erilaisesta oppijuudesta.

Strategiset painopisteemme

1. Alueellisen toiminnan vahvistaminen

- vertaistuen, ammatillisen tuen sekä ohjauksen ja neuvonnan vahvistaminen
- vapaaehtoistoimijoiden kouluttaminen
- osaamisen vahvistaminen monikulttuuristen erilaisten oppijoiden tukemisessa

2. Kokemusasiantuntijuuden vahvistaminen

- kokemusperusteisen tiedon kokoaminen vaikuttamisen ja kehittämisen tueksi
- valtakunnallisen kokemusasiantuntijaverkoston laajentaminen

3. Edunvalvonnan ja vaikuttamisen vahvistaminen

- vaikuttaminen erilaisten oppijoiden huomioon ottamiseen lainsäädännössä ja yhteiskunnan rakenteissa
- yleisen tiedon ja ymmärryksen lisääminen oppimisvaikeuksista ja erilaisesta oppijuudesta

4. Koulutusten kehittäminen oppimisvaikeuksien tunnistamisesta ja oppimisen tuen keinoista ja välineistä

- sosiaali-, terveys-, kasvatusta- ja nuorisoalan ammattilaisille
- työelämän toimijoille/työnantajille

5. Digitaalisten osallistumismahdollisuuksien edistäminen

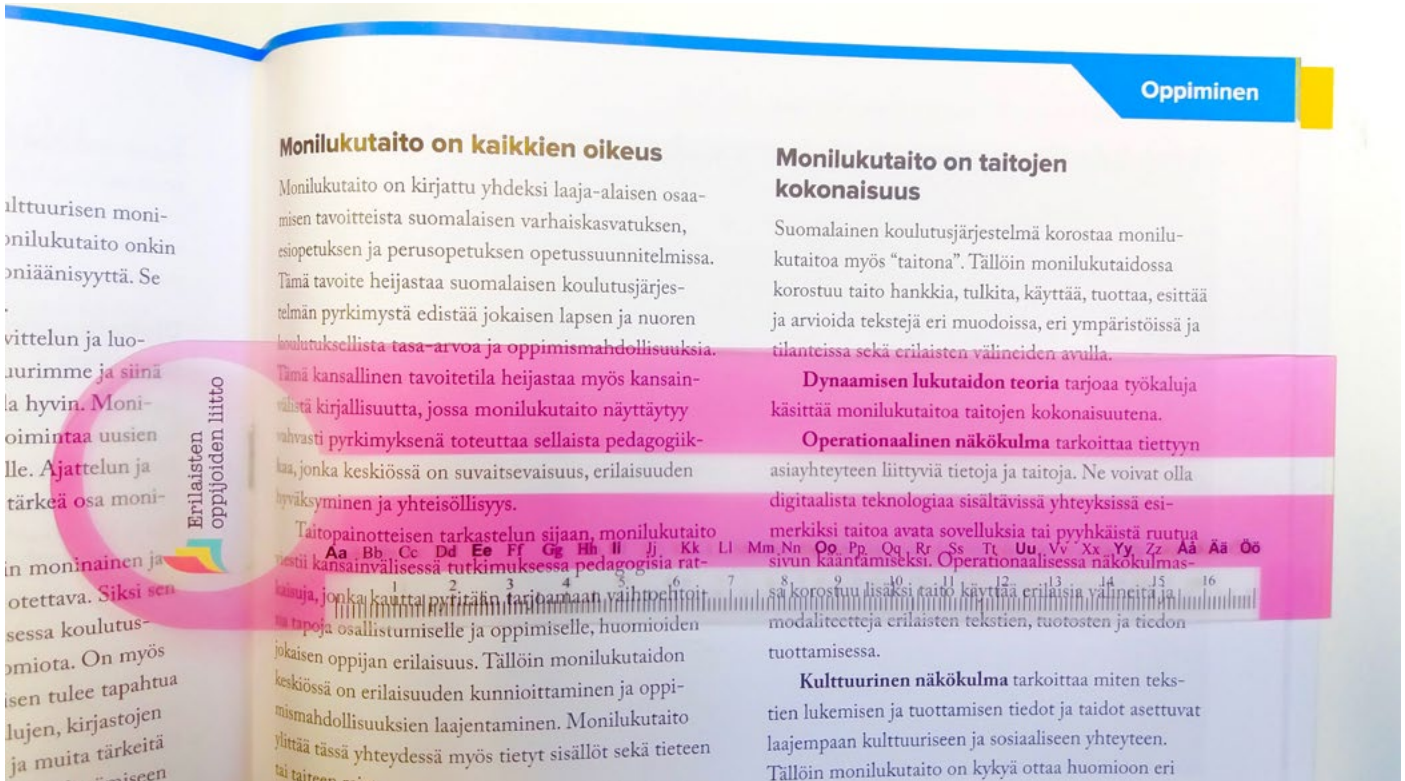
- vaikuttaminen digitaalisten palvelujen ja ympäristöjen ymmärrettävyyteen ja helppokäyttöisyyteen
- digitaalisten palveluiden ja sisältöjen tuottaminen erilaisille oppijoille

Lukiviivaimet ja -kalvot

Erilaisten oppijoiden uusilta nettisivuilta voit kätevästi tilata lukiviivaimia ja lukikalvoja.

Lukiviivaimet ja lukikalvot ovat helppoja apuvälineitä lukemiseen. Voit käyttää niitä koulussa, opinnoissa, töissä ja arjen eri toiminnoissa. Ne kulkevat helposti mukana vaikka penaalissa tai kirjan välissä.

Lukiviivaimet ja lukikalvot voivat auttaa rivillä pysymistä, jos ”rivit hyppivät”. Lisäksi ne vähentävät valkoisen paperin ja mustan tekstin kontrastia ja voivat helpottaa keskittymistä ja tekstin hahmottamista.

Hinnasto

Lukiviivaimet 4€/kpl

Lukikalvot 2€/kpl

Erikoislukikalvo eli nk. seeprakalvo 5€

Väri vaihtoehtoja on useita.

Hintoihin lisätään postituskulut.

LISTA luki- ja matematiikkatestaajista löytyy eoliitto.fi -sivustolta

Erilaisten oppijoiden liiton www.eoliitto.fi -sivustolta löytyy nyt lista tahoista, jotka tekevät luki- ja matematiikkatesteja eri puolilla Suomea. Päivitämme listaa säännöllisesti.

Oppimisen olohuone - aikuisen oppijan tukena

Oppimisvaikeuksia kokevien aikuisten tueksi on kehitetty Oppimisen olohuone- malli, joka perustuu yksilölliseen työskentelyyn. ”Meillä asiakkaan vahvuuksien, kokemusten ja osaamisen huomioiminen ohjauksessa ovat kaiken toiminnan lähtökohtia”, sanoo projektipäällikkö Heli Turja.

Oppimisen olohuone palvelee matalan kynnyksen periaatteella. Asiakkaaksi voi hakeutua kuka tahansa 18-62-vuotias, jolla on haasteita oppimisessa tai perustaidoissa. Asiakkailta ei vaadita erityisiä lausuntoja tai diagnooseja oppimisvaikeuksista eikä varsinaista ohjaavaa tahoa ja toiminta on asiakkaalle maksutonta.

Oppimisen olohuoneessa tuetaan asiakkaan tavoitteita opinnoissa, työelämässä ja arjen hallittavuudessa.

Oppimisen olohuoneen yksilöohjaus antaa aikuiselle mahdollisuuden käsitellä oppimisvaikeutta henkilökohtaisesti sekä sen vaikutuksia elämän eri osa-alueilla.

”Kun aikuisena saa mahdollisuuden puhua omista arkisista haasteistaan, joita oppimisvaikeudet aiheuttavat, on monelle hyvin voimauttava kokemus. Voi puhua henkilölle, joka ymmärtää, ei tuomitse tai arvostele eikä pidä kummallisena”, Turja painottaa.

Oppimisen olohuoneen tunnuskuva. (kuva: Pixabay)

Aikuiset tarvitsevat tukea oppimis- vaikeuksien käsittelyyn

”Osalla niistä aikuisista, joilla perustaidot ovat jääneet jo peruskoulussa puutteellisiksi, on todettuja tai toteamatta jääneitä oppimisvaikeuksia. He eivät ole saaneet niiden kanssa selviytyäkseen tukea joko lainkaan tai riittävästi ja oikea-aikaisesti”, sanoo Turja.

Osa näistä aikuisista on koulutuksessa, mutta opiskelu on vaikeaa, hidasta ja kuormittavaa. Osa taas on työttöminä ja osa ei ole peruskoulun jälkeen osallistunut lainkaan koulutukseen tai työelämään, joista nuorten osuus on viime vuosina kasvanut. Lisäksi on työssäkäyviä, joilla on vaarana pudota työelämän ulkopuolelle kasvavien osaamis- ja tehokkuusvaatimusten takia.

”Aikuinen, jonka perustaidot ovat heikot tai jolla on oppimisvaikeuksia, joutuu kamppailemaan erityisesti näiden työn vaatimusten kanssa. Kun uuden oppiminen on hitaampaa tai tapahtuu eri tavoin kuin valtaosalla, alkaa se usein kuormittaa jaksamista ja näkyä muun muassa muistamisessa, asioiden hahmottamisessa, yleisvoinnissa

ja saa pahimmillaan ihmisen kyseenalaistamaan jopa omaa osaamistaan”, Turja listaa.

Aikuisten yksilölliset elämäntilanteet ja haasteet vaativat ohjaajalta tilannetajua ja herkkyyttä sekä havaintojen tekemistä, joista on myös uskallettava puhua asiakkaan kanssa.

”Oppimiseen olohuoneeseen voi tulla kuka tahansa aikuinen, jolla on haasteita oppimisessa tai perustaidoissa”, sanoo projektipäällikkö Heli Turja.

Arki näkyy Oppimisen olohuoneessa

Ongelmat ja haasteet, joiden kanssa Oppimisen olohuoneeseen saavutaan, ovat usein hyvin konkreettisia ja vaativat usein nopeaakin reagointia. Asiakkaalla saattaa esimerkiksi olla edessä työnhakuasiakirjojen laatiminen tai opiskelutehtävä, joka ei etene kirjoittamiseen liittyvien haasteiden takia.

”Näiden asiakkaiden kanssa tärkeää onkin auttaa kiireisimmässä asiassa eteenpäin ja tarjota välineitä ja keinoja ongelman selvittämiseksi. Vasta sitten pysähdytään tarkastelemaan kokonaisuutta sekä muita tarpeita ja tavoitteita toiminnalle”.

Tavoitteena on, että asiakas oppii tunnistamaan tilanteita, jotka ovat itselle haasteellisia ja varautumaan niihin

ennakkoon joko kompensoivilla oppimismalleilla tai oppimisen tuen välineillä.

Kehittämällä tuetusti omia oppimismenetelmiä, tunnistamalla toimivia malleja ja oppimalla hyödyntämään omia vahvuuksiaan asiakkailla on tulevaisuudessa välineitä selviytyä itsenäisesti kohtaamistaan oppimisen haasteista.

”Oppimisen olohuone on silti paikka, jonne aikuiset voivat tulla uudestaan uuden asian kanssa tai tulla harjoittelemaan viimeisimpien oppimisen tuen välineiden käyttöä”, lisää Turja.

Hankkeen aikana yksi asiakas on keskimäärin käynyt 5-10 kertaa Oppimisen olohuoneessa. Ohjauskerrat ovat yleensä toteutuneet noin viikon välein.

Oppimisen olohuoneen ohjaavat opettajat Pasi Sarsama ja Sari Haapala yhdessä projektipäällikkö Heli Turjan kanssa. Suomi on tullut kolmikolle tutuksi hankkeen aikana. ”Tarvetta tälle toiminnalle on joka puolella”, he sanovat.

Turja toteaaakin tyytyväisenä, että monet asiakkaista ovat myös aktivoituneet ja rohkaistuneet uudella tavalla esimerkiksi koulutukseen hakeutumisen suhteen tai työelämän mahdollisuuksien tarkasteluun.

Oppimisen olohuoneen saavutuksina tähän mennessä voidaankin pitää asiakkaiden aktivoitumista ja motivoitumista löytämään ja toteuttamaan omia tavoitteitaan.

”Myös yhteiskunnallisesti on tärkeää tukea niitä aikuisia, jotka oppimisvaikeuksien tai tuen puuttumisen vuoksi eivät suoriudu koulutuksista tai työstä tai eivät edes hakeudu sinne. Syrjäytymisriski vähenee huomattavasti.”

Oppimisen olohuoneen lähtökohtana on mallin levittäminen valtakunnalliseksi palveluksi.

”Tälle toiminnalle on todettu selkeä tarve ja hyvät tulokset asiakkaiden parissa vahvistavat sitä”, sanoo Turja.

Vuoden 2019 aikana Oppimisen olohuoneita pyritään juurruttamaan myös muille pilottipaikkakunnille osaksi niiden toimintaa tavalla tai toisella. Oppimisen olohuoneita käynnistetään muun muassa yhteistyössä Erilaisten oppijoiden liiton aluejärjestöjen, oppilaitosten, alueiden TE-keskusten ja kuntien kanssa. Tällä hetkellä juurrutusta työtetään Helsingissä, Lahdessa, Joensuussa, Oulussa ja mahdollisesti Jyväskylässä.

”Uskomme ja tavoitteenamme on, että Oppimisen olohuone palvelumalli jää elämään eri toimijoiden ylläpitämänä ja toivottavasti jatkaa levittäytymistään eri puolille Suomea, jotta oppimisen vaikeuksia kokevat aikuiset saavat tarvitsemaansa tukea tasavertaisesti”.

Opetus- ja kulttuuriministeriön TAITO-ohjelma on keskittynyt aikuisväestön-, numero-, kirjoitus- ja lukutaidon kehittämiseen, sillä tiedetään, että Suomessa on suuri joukko niitä aikuisia, joiden perustaidot ovat riittämättömällä tasolla selviytyäkseen koulutuksellisista tai työelämän vaatimuksista (ks. Survey of Adult Skills PIAAC, OECD 2013, 2015). Suomi on myös sitoutunut Eurooppa 2020 -strategian kansallisessa toimeenpano-ohjelmassa nuorten koulutustason parantamiseen ja varhain koulutuksensa päättäneiden vähentämiseen. Tämä osaltaan vaatii erilaisten konkreettisten toimintamallien kehittämistä perustaitojen tukemiseksi.

Aikuisten perustaitojen vahvistamiseksi yksi Taito- ohjelmassa rahoitetuista ESR -hankkeista on Taitotuunaajat- hanke, joka on kehittänyt yksilölliseen ohjaukseen ja opetukseen perustuvan Oppimisen olohuone- mallin. Hanketta on hallinnoinut Erilaisten oppijoiden liitto.

Selkokieli laskee lukemisen kynnyistä

Mitä selkokieli on, kuka sitä tarvitsee ja missä sitä käytetään?

Mitä on kielen saavutettavuus?

Uusi saavutettavan kielen opas kokoaa uusimman tiedon selkokielestä.

Selkokieltä kutsutaan kieleksi, mutta oikeastaan se ei ole kieli, vaan suomen kielen muoto. Tässä kielimuodossa sanastoa, kielen rakenteita ja sisältöä muokataan yksinkertaisemmaksi. Selkokieli on tarkoitettu ihmisille, joille yleiskielen lukeminen on hankalaa.

Parhaimmillaan selkokieli laskee lukemisen kynnyistä ja innostaa lukemaan. Jos pitkät ja hankalat tekstit ahdistavat, selkotekstiiä on melkein aina helpompi lukea. Monet saavat selkokirjoista kipinän lukea kirjoja, vaikka aikaisemmin kirjallisuus ei ole kuulunut omaan elämään.

Selkokielen tarve voi johtua hyvin monista eri syistä. Selkokielestä voivat hyötyä esimerkiksi suomen kieltä opiskelevat maahanmuuttajat varsinkin opiskelun alkuvaiheessa. Uusia sanoja ja kielen rakenteita on helpompi opetella selkokielen avulla.

Selkokielestä voi olla apua myös ihmisille, joilla on erilaisia lukemisen esteitä. Esimerkiksi lapset ja nuoret, joilla on kielellinen erityisvaikeus, voivat lukea selkokirjoja tai selkouutisia. Se voi olla hyvä lukemisen tuki myös niille, joilla on erilaisia oppimisen, hahmottamisen tai keskittymisen vaikeuksia. Myös monissa vammaisryhmissä on selkokieltä tarvitsevia henkilöitä.

Uusi Selkokieli, saavutettavan kielen opas tarjoaa uusimman tiedon selkokielestä ja sen käytöstä Suomessa. Samalla kirja asettaa selkokielen paikalleen saavutettavuuden edistämistyössä.

Selkokielen tarve kasvaa

Uusin selkokielen tarvearvio¹ osoittaa, että selkokieltä tarvitsee yhä suurempi joukko suomalaisia. Tällä hetkellä Selkokeskuksen arvion mukaan noin 650 000–750 000 ihmistä Suomessa tarvitsee selkokieltä.

Osa tarvitsee selkokieltä jossain vaiheessa elämäänsä tai vain välillä. Osa taas hyötyy siitä pysyvästi koko elämänsä ajan. Monille ihmisille selkokieli on väline oppia suomea tai harjoitella lukemista.

Toisille selkokieli on ainoa keino saada tietoa. Selkokieltä tarvitsevat ihmiset ovat niin hajanainen joukko, että joskus kysytään, voiko edes samalla kielimuodolla tavoittaa näin monenlaisia ihmisiä. Kyllä voi! Ja täytyykin, sillä jokaiselle eri ryhmälle ei ole mahdollista Suomessa tuottaa erillisiä tekstejä.

Itse asiassa kokemus on osoittanut, että samat kielen yksinkertaistamisen keinot sopivat hyvin monenlaisille lukijoille. Selkokielen kohderyhmillä on enemmän yhteisiä kuin erottavia tarpeita. Viime vuosina selkokieli on myös kehittynyt siten, että erilaisten lukijoiden tarpeet voidaan ottaa paremmin huomioon. Selkokielen vaikeustasoja kuvataan uudessa Selkokieli-oppaassa tarkemmin. Toistaiseksi tämä jako kolmeen vaikeustasoon on kuitenkin vasta muotoutumassa. Tarkkoja kielellisiä kriteerejä vaativalle ja helpolle tasolle siten vasta kehitetään.

¹ selkokeskus.fi/selkokieli/tarvearvio/

² selkokeskus.fi/selkokieli/selkokielen-mittari/

Selkokieltä eri vaikeustasoilla

Yksi tärkeä muutos koskee selkokielen vaikeustasoja. Selkokieli on nyt jaettu Suomessa kolmeen vaikeustasoon: perusselkokieleen sekä sitä helpompaan että vaativampaan selkokieleen.

Perusselkokieli on selkokielen yleistaso, jolla selko-tekstejä on kirjoitettu Suomessa jo monen vuosikym-

Leea-Laura Leskelä on Selkokeskuksen kehittämispäällikkö. Hän on ollut mukana kehittämässä ja edistämässä selkokieltä 1990-luvun lopulta lähtien Suomessa sekä kansainvälisessä yhteistyössä.

menen ajan. Ylen selkouutiset ja Kehitysvammaliiton Selkosanomien kirjoittavat pääosin perusselkokielellä. Perusselkokieli on määritelty Selkokielen mittarissa², joka sisältää 106 selkokielen ja sen visuaalisen ulkoasun kriteeriä.

Vaativan tason selkokieli on tarkoitettu henkilöille, joilla on lukemisessa pieniä vaikeuksia. Se on kieleltään vähän vaikeampaa kuin perusselkokieli, mutta silti helpompaa kuin yleiskieli. Vaativan tason tarkoitus on auttaa lukijaa siirtymään lukemisen polulla eteenpäin kohti yleiskielisiä tekstejä.

Helppo selkokieli taas on tarkoitettu niille lukijoille, joilla on suuria vaikeuksia lukemisessa. He tarvitsevat paljon tukea ja apua lukemiseen, ehkä jopa lukutuen, joka lukee heille tekstin.

FM Leela-Laura Leskelä on Selkokeskuksen kehittämispäällikkö. Hän on ollut mukana kehittämässä ja edistämässä selkokieltä 1990-luvun lopulta lähtien Suomessa sekä kansainvälisessä yhteistyössä. Leskelällä on ollut keskeinen rooli muun muassa selkokielen mittarin ja selkokielen vaikeustasojaottelun kehittämisessä. Tutkijana Leskelä on perehtynyt selkopuheeseen ja selkokielen käyttöön vuorovaikutustilanteissa. Vuonna 2015 Leskelä nimettiin suomen kielen lautakuntaan selkokielen asiantuntijaksi. Hänen uudesta kirjastaan Selkokieli– Saavutettavan kielen opas (Opike, 2019) esittely lehden s.30.

Tietoa selkokielestä ja Selkokeskuksesta:
selkokeskus.fi

Leea-Laura Leskelä: Selkokieli– Saavutettavan kielen opas (Opike, 2019)

tilaukset: opike.fi

Taide ja kulttuuri kaikille lapsille saavutettavaksi

SATA2- eli Saavutettava taideharrastus 2 -hanke on saanut alkunsa ajatuksesta, että jokaisella lapsella tulisi olla mahdollisuus päästä kokeilemaan taiteen tekemistä. Hankkeen toteuttajien suurin unelma on maailma, joka on valmis ottamaan meidät kaikki vastaan sellaisina kuin olemme. Pelkkään unelmointiin hankkeessa ei kuitenkaan tyydytä vaan hihat on kääritty ja toimeen ryhdytty, jotta maailma olisi vastaanottavaisempi ja saavutettavampi ainakin taideharrastusten osalta.

”Osallistumisen esteet ja haasteet eivät ole lapsella vaan toimijoilla”, totesi eräs taideopettaja ja tuli samalla kiteytyneeksi koko SATA2-hankkeen ytimen. Hankkeen tavoitteena on parantaa erityistä tukea tarvitsevien lasten

ja nuorten kulttuuri- ja taidetoiminnan saavutettavuutta valtakunnallisesti. Hanketta hallinnoi Tampereen kaupunki, mutta se tehdään läheisessä yhteistyössä useiden toimijoiden kanssa.

Setlementti Tampere ry:n NEO – OmaPolun kuvataidepaja.

SATA2

SAAVUTETTAVA TAIDEHARRASTUS 2 -hanke TILLGÄNGLIG HOBBY INOM KONST 2 -projekt

Taidepolkua pitkin taidekouluun

SATA2-projektikoordinaattori Saija Hopea kertoo, että hankkeen isoin kokonaisuus on eri puolella Suomea järjestettävät saavutettavuutta ja esteettömyyttä edistävät koulutukset. Koulutusten lisäksi hankkeeseen on valittu seitsemän alueellista pilottia. Piloteissa kokeillaan erilaisia

toimintamalleja, kuten taidepolkua, jota kulkemalla lapset voivat siirtyä erityistä tukea tarvitsevien pienryhmistä taidekoulujen varsinaisiksi oppilaiksi. Lisäksi hankkeessa parannetaan taideharrastusten viestintää perheille saavutettavammaksi. Tavoitteisiin pääsemiseksi tuotetaan myös saavutettavuusopas taidetoimijoille.

Lasten leikkiä Lastenkulttuurikeskus Rullan elämystilassa.

Taideharrastus mahdolliseksi diagnoosista riippumatta

Ajatus hankkeesta syntyi Pirkanmaan lastenkulttuuri-keskusten eli Tampereen kaupungin ja Kulttuurikeskus PiiPoon välisissä keskusteluissa. Kentältä oli kantautunut viestiä erityisen tuen tarpeessa olevien lasten haasteista päästä harrastamaan eri taiteenaloja. Haasteita oli myös taideharrastuksia järjestävillä tahoilla eikä heillä välttämättä ollut valmiuksia ottaa kaikenlaisia lapsia mukaan toimintaan. Lastenkulttuurin johtavan koordinaattorin Marianna Lehtisen mukaan Pirkanmaalla käynnistettiin vuonna 2015 esiselvitystyö lähtötilanteen kartoittamiseksi.

Tämä SATA1-selvitystyö tehtiin haastattelemalla perheitä ja lastenkulttuuritoimijoita sekä toteuttamalla laajempi kysely, jossa selvitettiin esteitä ja haasteita mutta myös onnistumisia taiteen harrastamisessa. Esiselvityksen tuloksista kävi ilmi, että tilanne ei ollut toivoton. Perheiden mielestä hyvää toimintaa oli olemassa. Kautta linjan nousi myös esille turhauttava fakta: toiminta on usein hankeläh- töistä ja määräaikaista. Lähtökohtana pitäisi olla, että saavutettavuus saataisiin juurrutettua pysyviin rakenteisiin.

SATA2-hankkeessa katse on kohdistettu lapseen. Lasten ääni, näkökulma ja palaute ovat tärkeitä hankkeessa. Ennen kaikkea ytimessä on ajatus perheistä asiantuntijoi- na. Työ on jo hyvässä vaiheessa. Lapsia, perheitä ja toimi- joita on kuultu, mutta mitä täytyy konkreettisesti tapahtua, jotta taideharrastus on saavutettava ihan kaikille diag- noosista riippumatta?

”Emme erittele tai kategorisoi diagnooseja hankkeessa. Isoin asia, johon taideohjaajien ja -opettajien tulee kiin- nittää huomiota, on tapa, millä he ottavat lapsen vastaan. Miten lapsi kohdataan ja miten juuri hänen tuen tarpeensa otetaan huomioon”, Saija Hopea kertoo.

Sekä Hopea että Lehtinen nostavat tärkeäksi raken- teita uudistavaksi toimenpiteeksi luottamuksen lisäämisen perheiden ja toimijoiden välillä.

”Taidetoimijoilta ja perheiltä täytyy löytyä uskallusta keskustella lapsen tuen tarpeista”, Hopea tiivistää.

”Toiminnassa tarvitaan hyviä kokemuksia puolin ja toi- sin. Pyritään voittamaan epäonnistumisen pelko ja kokeil- laan rohkeasti yhdessä”, Lehtinen lisää.

Hankkeen pilottitoimija ja kokemusasiantuntija Jenni Barnett-Erlandsson Tampereelta muistuttaa, että lapsi on aina ensisijaisesti lapsi.

”Vanhemmat haluavat kuitenkin nähdä, että erityisyyk- siin on varauduttu ja että ne otetaan toiminnassa huo- mioon”. Barnett-Erlandsson toivoo, että missä tahansa harrastustoiminnassa lapsi otetaan vastaan yksilönä ja hän saa tarvitsemaansa tukea.

Uusi ajattelutapa mukaan

Työryhmä tiedostaa, että työ ei tule valmiiksi käynnissä olevan hankkeen aikana. Hankkeen tärkein anti on kuiten- kin rakennemuutostyön aloittaminen. Uuden ajattelutavan juurruttaminen jokapäiväiseen toimintaan on alkanut.

Hopea ja Lehtinen toivovat, että tulevaisuudessa saadaan isoja asioita liikutettua eteenpäin esimerkiksi suuntaamal- la määrärahoja taiteen perusopetuksessa erityisen tuen tarpeessa olevien lasten opetukseen. Yhtä mieltä he ovat siitä, että hankkeen on jo todettu olevan valtakunnallisesti merkittävä ja oikeasti vaikuttava.

SATA2, Saavutettava taideharrastus 2 -hanke
1.5.2018–31.12.2019

Toteuttajana Tampereen kaupunki, yhteistyössä Kulttuurikeskus PiiPoo, Taiteen perusopetusliit- to, Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto, Kult- tuuria kaikille -palvelu sekä Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiö (VAMLAS)

Hanketta tukee opetus- ja kulttuuriministeriö

Lisätietoja:

www.lastenkulttuuri.fi/sata2

Verkkopalvelun saavutettavuudessa on kyse hyvästä suunnittelusta

Saavutettavuus tarkoittaa sitä, että digitaalinen palvelu on suunniteltu niin, että kaikki pystyvät käyttämään sitä. Saavutettava palvelu on kirjoitettu selkeällä kielellä, sitä on helppo käyttää, ja se toimii monilla erilaisilla laitteilla ja apuvälineillä.

Monet yhteiskunnan palvelut ja toiminnot ovat siirtymässä verkkoon. Eri viranomaisten kanssa asioidaan enimmäkseen verkossa, ja kasvokkain asiointia halutaan vähentää myös esimerkiksi pankeissa. Tavoitteena on, että kansalaiset voisivat hoitaa asiansa itsenäisesti kotoaan käsin mihin kellonaikaan tahansa. Silloin ei tarvitse matkustaa tiettyyn tilaan, joka on auki määrättyinä kellon-aikoina, odottaa vuoroaan, ja hoitaa asiansa yksi kerrallaan virkailijan kanssa, jolla on kiire palvelemaan muita.

Suomessa on vasta hyväksytty uusi laki, joka perustuu EU-direktiiviin julkisten palvelujen saavutettavuudesta. Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta edellyttää, että julkiset tahot, julkisrahoitteiset yhteisöt ja järjestöt, sekä jotkin yksityiset toimijat kuten pankit ja vakuutusyhtiöt tuottaisivat palveluita, joissa saavutettavuus on huomioitu palvelun toteutuksessa. Lain tarkoituksena on parantaa digitaalisia palveluita kaikille kansalaisille.

Kun palveluita suunnitellaan uudestaan digitaaliseen muotoon, on tärkeää, että ne suunnitellaan entistä parem-

miksi niin, että palvelun käyttäjä on otettu huomioon. Pahimmassa tapauksessa jo aikaisemminkin vaikeaselkoinen palvelu siirretään suoraan digitaaliseen muotoon, eikä mietitä miten palvelun voisi tarjota palvelun käyttäjän kannalta mahdollisimman helposti ja sujuvasti.

Ihmisillä on erilaisia kykyjä ja ominaisuuksia, ja palveluita käytetään mitä erilaisimmissa ympäristöissä. Palvelun suunnittelijalle tulee harvoin mieleen, että kohde-ryhmässä saattaa olla henkilöitä, joilla näkö- tai kuuloaisti, käsien motoriiikka tai tiedonkäsittelykyvyt ovat erilaisia verrattuna valtavirtaan. Monilla tällainen rajoite voi olla pysyvä ominaisuus. Mutta jokaisella tulee vastaan tilanteita, joissa rajoitteet ovat tilapäisiä ja palautuvat ajan myötä, tai liittyvät ympäristöön tai käyttötilanteeseen. Jokainen on joskus väsynyt tai ärtynyt, jokin painaa mieltä, aurinko paistaa kirkkaasti tai valaistus on huono, tai ympäristössä on liikaa hälinää. Kaikkia näitä tapauksia varten on hyvä, että suunnittelussa on huomioitu se, että se ei perustu liiaksi pelkästään yhteen aistiin tai vaadi liikaa keskittymistä ja paneutumista.

Saavutettavuuden huomioiminen jakaantuu karkeasti seuraaviin osiin:

- palvelu ei saisi perustua näkökykyyn ja sen tulisi toimia näkövammaisten apuvälineillä, sekä huomioida heikkonäköiset
- palvelussa oleva äänisisältö täytyisi tarjota tekstimuodossa ja videot tekstittää
- palvelu tulisi toimia tietokoneen käytön apuvälineillä, eli toimintojen tulisi toimia näppäimistöllä ja hiiritoimintojen tulisi olla yksinkertaisia
- palvelussa liikkumisen, sisällön löytämisen ja toimintojen käyttämisen tulisi olla helppoa
- palvelun sisältö tulisi olla helppo hahmottaa, lukea ja ymmärtää

Näistä kolme ensimmäistä kohtaa sisältyvät suurelta osin Verkkosisällön saavutettavuusohjeisiin (WCAG), jonka noudattamista Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta vaatii. Kaksi viimeistä kohtaa taas on huomioitava hyvällä suunnittelulla ja käyttäjien näkökulman huomioimisella.

Verkkosisällön saavutettavuusohjeet eli WCAG on ohjeistus, joka sisältää yksityiskohtaisia vaatimuksia sille, miten verkkosivut tulisi toteuttaa, jotta se palvelisi mahdollisimman hyvin henkilöitä, joilla on aisteihin tai käsien motoriikkaan liittyviä rajoitteita. Kaikkien, jotka tuottavat verkkopalveluita ja muita sähköisiä palveluita, on hyvä

tutustua näihin ohjeisiin. Hyvä tietolähde on esimerkiksi Papunet-verkkopalvelun saavutettavuusosio (<http://papunet.net/saavutettavuus/ohjeita-ja-oppaita>).

Palvelun helppokäyttöisyys ja sisällön ymmärrettävyys vaikuttavat kaikkiin palvelun käyttäjiin. Siksi on tärkeää, että sisältö on kirjoitettu selkeällä yleiskielellä tai selkokielellä, ja että asiat kerrotaan lukijan näkökulmasta. Tärkein sisältö tulisi olla tekstissä ensin, ja turhat yksityiskohdat voi jättää tekstistä pois tai sijoittaa eri paikkaan niin, että niihin voi tutustua jos se on tarpeen. Palvelun sisältö tulisi järjestää niin, että järjestys on looginen ja valikoissa käytetään kuvaavia ja tuttuja termejä. Hyvä menetelmä on testata palvelua kohderyhmän käyttäjien kanssa ja siten selvittää, löydetäänkö ja ymmärretäänkö olennaisin sisältö helposti.

Hyvin suunnitellussa saavutettavassa palvelussa erilaiset käyttötavat, käyttötilanteet, laitteet ja käyttäjien moninaisuus huomioitu. Kun noudatetaan Verkkosisällön saavutettavuusohjeita, ja sisällön ymmärrettävyyteen sekä käyttämisen helppouteen kiinnitetään huomiota, palvelu on kaikkien kannalta miellyttävämpi käyttää. Näin se täyttää parhaiten tarkoituksensa: tieto on kaikkien käyttäjien saatavilla, yhdenvertaisesti.

KIRJOITTAJA TIMO ÖVERMARK
TOIMII ASiantuntijana (DIGITAL ACCESSIBILITY
LEAD & SENIOR UX SPECIALIST) EFICODESSA.

LISÄTIETOA: PAPUNET.NET/SAAVUTETTAVUUS
AVI.FI/SAAVUTETTAVUUS

Muistilista verkkopalvelun tuottajille

1. Käytä käyttäjälle tuttua, selkeää yleisakieltä tai selkokieltä.
2. Varmista, että sivustolla on helppo liikkua, sisältö on helppo löytää, ja toiminnot ovat helpokäyttöisiä.
3. Jäsentele sisältö käyttäen kuvaavia otsikoita, väliotsikoita ja listoja.
Merkitse otsikot käyttäen otsikkotyylejä.
4. Varmista, että linkkitekstit kuvaavat linkin kohdetta.
5. Varmista, että toimintopainikkeiden ja lomakekenttien tekstit ovat kuvaavia.
6. Tee toiminnallisten elementtien, kuten linkkien ja painikkeiden ulkoasusta helposti tunnistettavia.
7. Lisää tekstivastineet (alt-teksti) sisällöltään tärkeille kuville ja jätä epäolennaisten kuvien tekstivastine tyhjäksi. Jos kuva toimii linkkinä, tekstivastine kertoo linkin kohteesta.
8. Tee ulkoasusta selkeä niin, että teksti on riittävän suurta ja helppolukuista, eri sivun osat erottuvat toisistaan, ja että informaatiota ei ole liikaa samassa näkymässä.
9. Kiinnitä huomiota värivalintoihin niin, että teksti ja eri elementit ovat kontrastiltaan riittäviä.
10. Mieti, onko tarpeellista esittää tietoa erikseen ladattavassa tiedostossa (esim. PDF). Tiedoston tulee noudattaa samoja vaatimuksia.
11. Lisää videoihin tekstitys ja kuvailutulkkaukset.
12. Varmista, että sivustoa voi käyttää pelkästään näppäimistöllä, jotta se toimisi eri apuvälineillä.

Iloa matematiikkaan matikkapajasta

Erilaisten oppijoiden liitto järjesti keväällä yhdessä matematiikan opettaja Leila Sederholmin kanssa matikkapajan Mielekkyyttä matematiikan opiskeluun. Matikkapajassa oli mahdollisuus nähdä ja kokeilla erilaisia opiskelutapoja ja monenlaisia oppimisvälineitä. Osallistujat saivat matikkapajasta uusia ideoita ja uutta näkökulmaa sekä matematiikan opiskeluun että opettamiseen. Tarjolla oli myös vinkkejä siihen, kuinka oppimisvaikeuksia ja erilaisia oppijoita voi huomioida.

”Matematiikka muistuttaa siinä mielessä urheilua, että mitä enemmän harjoittelet, sitä taitavamaksi tulet”, sanoo Leila Sederholm.

”Monelle koulumatematiikka on jäänyt mieleen lasku-harjoitteluna tai muistisääntöinä, asioina, joita ei tajunnut tai joita ei tule koskaan oikeassa elämässä tarvitsemaan”, hän jatkaa, ”ja juuri tähän asenteeseen matikkapaja antoi myös uutta näkökulmaa.”

Matematiikan perustaidot ovat tärkeitä jokaiselle

”Mahtaako enää olla sellaista työtä tai ammattia, jossa ei ajattelutaitoja ja matematiikan osaamista tarvittaisi? Verot ja raha-asiat ja niiden ymmärtäminen ainakin koskevat kaikkia ja vaikka lähes jokaisella alkaa olla kännykkä, jossa on laskin, täytyy ymmärtää mitä siihen

Matikkapajassa oli tarjolla myös vinkkejä siihen, kuinka oppimisvaikeuksia ja erilaisia oppijoita voi huomioida.

laskimeen näpyttelee”, Sederholm korostaa.

Matematiikkaa tällä hetkellä Parolan Yhteiskoulussa, Hattulassa, opettava Sederholm motivoi oppilaitaan löytämään matematiikan ”salaisuuden” omalla innostuksellaan ja tavallaan opettaa matematiikkaa.

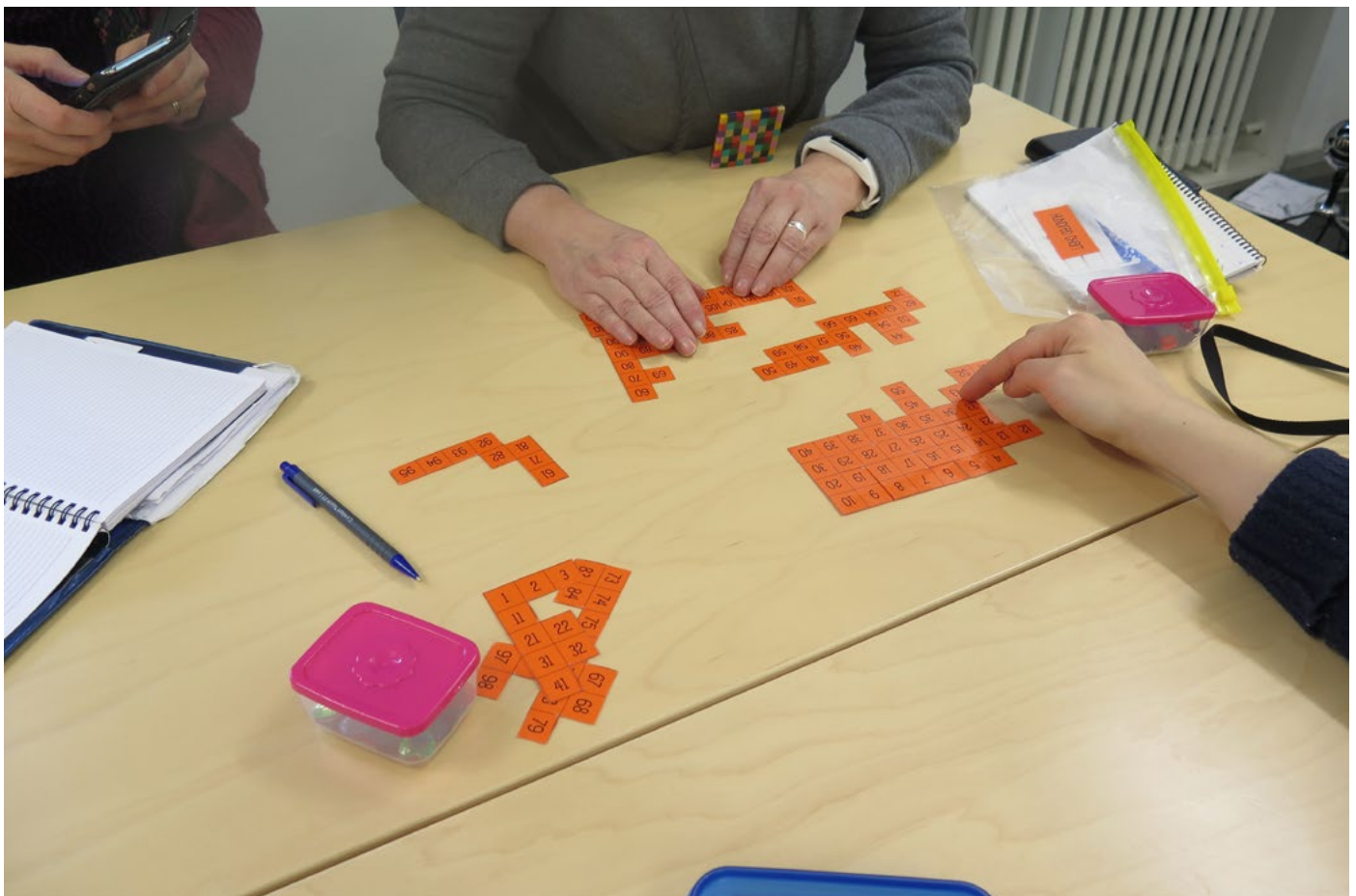
”Olen opettanut yläkoulun matematiikkaa nyt seitsemän vuotta ilman oppikirjaa ja käytän opetuksessani paljon toiminnallisia tehtäviä. Matematiikan opettaminen yläkoulussa ilman oppikirjaa on käsitykseni mukaan melko harvinaista. Koulumme muut matematiikan opettajat käyttävät oppikirjaa. Oma opetukseni noudattaa samaa asiajärjestystä, mutta oppituntien sisältö vaihtelee paljon. Oppilaiden oikeusturvan ja tasapuolisen arvioinnin

takaamiseksi pidämme aina saman kokeen kaikille oppilaille opettajasta ja ryhmästä riippumatta.”

Vapaa-ajallaan pulmatehtäviä ratkova ja dekkareita ahmiva Sederholm pitää kaikenlaisesta ajattelun haastamisesta.

”Matematiikan harrastaminen on mainio tapa treenata aivoja ja kehittää omaa ajatteluaan. Kun oikein oppii katsomaan, alkaa nähdä matematiikkaa lähes kaikkialla”, hän sanoo hymyillen.

”Minua matematiikassa kiehtoo sen järjestelmällisyys ja loogisuus. Mielenkiintoista on myös se, kuinka matematiikka ja sen sovellukset ovat kehittyneet ja kehittäneet ympäröivää maailmaamme”, hän perustelee.

Matikkapajassa oli mahdollisuus nähdä ja kokeilla erilaisia opiskelutapoja ja monenlaisia oppimismenetelmiä.

Rohkeutta matematiikkaan

Matikkapajassa esiteltiin monia erityyppisiä tehtäviä ja halukkaat saivat ottaa mukaansa valmista tehtävämateriaalia ja useita erilaisia oppimispelejä, joita voi heti ottaa käyttöön matematiikan tunneilla.

Matikkapajassa keskusteltiin myös mm. siitä, millaisia konkreettisia apuvälineitä opiskelijalla voisi olla mahdollisuus käyttää tehtäviä tehdessä ja myös matematiikan-kokeessa. Voisiko kokeen sijasta tai ohella arviointi perustua erilaisiin harjoitustöihin tai tehtäväpaketteihin?

Entä onko kaikille pakko opettaa kaikkea vai voisiko joissain tilanteissa olla järkevä karsia jotain pois ja keskittyä johonkin, ehkä oppijan tulevaisuuden kannalta tärkeään asiaan tai taitoon?

”Toivon, että Mielekkyyttä matematiikan opiskeluun -matikkapajan antoi erityisesti matematiikkaa opettaville rohkeutta kokeilla omassa opetuksessaan erilaisia työtapoja ja innostusta laajentaa opetusta toiminalliseen suuntaan”, sanoo Leila Sederholm.

Matikkapajaan osallistuivat myös Helsingin seudun erilaiset oppijat ry:n nuorten toiminnan valmentaja Asta Kohtala ja laaja-alainen erityisopettaja Kirsi Alhola.

Nuorten toiminnan valmentaja Asta Kohtala, Helsingin seudun erilaiset oppijat.

”Halusin tähän matikkapajaan osallistumalla saada lisää tietoa erilaisista matikan oppimisen keinoista, jotta pystyn kannustamaan nuoria, että matikka on mahdollista!”, Asta Kohtala korostaa.

Hän tekee töitä erilaisten oppijoiden kanssa ja monilla on alhainen itsetunto matematiikan suhteen. Kouluajoilta on saattanut jäädä huonoja

kokemuksia siitä, että matematiikka on suorastaan mahdotonta.

”Tämä vaikuttaa esimerkiksi siihen, mitä nuori uskaltaa lähteä opiskelemaan. Monet nuoret miettivät ammattikoulu- ja AMK-hakujaan sen mukaan, missä on vähiten matikkaa”, Kohtala huomauttaa.

”Itse opin todella paljon erilaisia konkreettisia tapoja matematiikan oppimiseen. Jopa yhtälöitä pystyy oppimaan toiminnallisesti.”

”Tämä työpaja oli antoisa ja aion omassa ohjauksessani kannustaa nuoria siihen, että matematiikkaa pystyy oppimaan”, hän hymyilee.

Laaja-alainen erityisopettaja Kirsi Alhola.

Erityisopettaja Kirsi Alhola osallistui matikka-pajaan saadakseen vinkkejä toiminnalliseen työskentelyyn erityisesti yläkouluikäisten kanssa.

”Olin myös kuullut Leilasta aiemmin ja sen perusteella osasin ennustaa, että on hyvä koulutus tulossa. Toimin laaja-alaisena erityisopettajana yhtenäisessä peruskoulussa vuosiluokilla 1-9 ja käytän paljon

toiminnallisia työtapoja työssäni. Ajatuksena on, että voisin jakaa ideoita eteenpäin myös aineenopettajille.”

Alhola oli tyytyväinen siihen, että matikkapajasta sai ”valmista” materiaalia mukaan. Osa niistä pääsi käyttöön oppilaiden kanssa heti seuraavana päivänä esim. kertolukusydamet supistamisen ja laventamisen kertaamiseen 6. luokkalaisten kanssa.

”Erityisesti pidin kirjainlaskennan ”ötököistä”, jotka nekin on jo työstetty käyttökuntoon.” Alholan mukaan oppilaan osallisuus ja sitoutuminen on usein vahvempaa silloin, kun toimitaan toiminnallisesti.

”Toiminnallisuus tuo ajattelua näkyväksi ja madaltaa kynnystä tarttua haasteeseen. Se mahdollistaa oppilaan ajattelun tukemisen konkretiasta kohti matemaattista kieltä ja joustavan eriyttämisen oppilaan tarpeiden mukaisesti.”

Matikkapajan ansiota on myös ne lukuisat jatkoideat, mitkä sen seurauksena syntyivät. ”Käytännössä samaa ideaa voi soveltaa hyvinkin monenlaiseen sisältöön oppiainerajat ylittäen. Koulutus oli erittäin kiinnostava. Olisin viihtynyt asian parissa pidempäänkin”, toteaa Kirsi Alhola tyytyväisenä.

Ongelmiin apu VENNY-menetelmällä!

Visuaaliset eli näönvaraiset hahmotusvaikeudet voivat korjaamattomina olla suuri este ja ongelmien aiheuttaja lapsen ja nuoren elämässä niin koulusuoriutumisessa, tasapainoisessa emotionaalisessa kehityksessä kuin sosiaalisessa kanssakäymisessäkin.

Ne saattavat myös olla sosioemotionaalisten ongelmien pohjimmainen ja perimmäinen syy. Korjaamattomina visuaaliset hahmotusvaikeudet voivat ilmetä myöhemmin myös ongelmina vastata työelämän kasvaviin vaatimuksiin ja lopulta johtaa yhteiskunnasta syrjäytymiseen.

Koska visuaaliset hahmotusvaikeudet ovat kuitenkin useimmiten kuntoutettavissa, ja mahdolliset seurannaisongelmat näin estettävissä, olisi tämän asian hoitamiseen myös yhteiskunnan taholta panostettava merkittävästi. VENNY-menetelmän avulla ennaltaehkäisevä, kartoittava ja kuntouttava opetus koulussa tai kotona voisi olla huomattava apu lapsen/nuoren yhteiskunnassa selviytymiseen ja myös syrjäytymisen ehkäisemiseen. Jokaisen lasten tai nuorten parissa työskentelevän olisi tärkeä tuntea asia voidakseen tarvittaessa auttaa häntä saamaan apua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Visuaaliset eli näönvaraiset toiminnot ja niiden hierarkkinen luonne

Visuaalisella hahmottamisella tarkoitetaan tässä kykyä saada havainnoimalla tarkkaa tietoa itsestä ja ympäröivästä maailmasta, sen erilaisista tilanteista ja siihen liittyvistä kokemuksista. Visuaalinen hahmottaminen on siis yksinkertaisesti sitä, miten ymmärrämme näkemämme. Lapsen kehityksessä näönvaraisilla toiminnoilla on erityisen tärkeä moniulotteinen, hierarkkinen luonne, sillä näköinformaation vastaanoton ja tulkinnan lisäksi toiminnalle on keskeistä sen yhdistäminen muuhun aistitietoon, sisäisiin mielikuviin ja motorisiin suorituksiin. Sillä on myös selkeä yhteys kognitiivisten tiedonkäsittelytaitojen (ajattelu, päättely, havaitseminen, kielelliset toiminnot ja muisti) kehittymiseen sekä lapsen/nuoren sosiaaliseen sopeutumiseen, persoonallisuuden rakentumiseen ja kokonaisvaltaiseen psyykkiseen hyvinvointiin.

Lapsen ajattelu siirtyy näin asteittain kasvun myötä ja ymmärryksen lisääntymisen myötä konkreettisesta maailmasta, eli välittömästi nähdystä ja yleensä aistittavasta (minä, oma toiminta ja senhetkinen tilanne) vähitellen irti yhä abstraktimpaan ja moniulotteisempaan käsitemaailmaan.

Kehitysviive tai -häiriö visuaalisessa hahmottamisessa

Lapsen kehittymiseen liittyvät ongelmat voivat tehdä lapsen havaintokokemuksista huonommin jäsenyntyitä tai jopa vääristyneitä. Silloin ympäröivä maailma, sen kokeminen eri aistein ja siinä liikkuminen sekä sen säännönmukaisuuksien oppiminen on tavallista vaikeampaa ja työläämpää. Lapsen oma toiminnallinen tekeminen ja aktiivinen sekä utelias maailmaan tutustuminen jäävät tällöin myös helposti vähemmälle (esim. käsi > käsillä > käsittää, käsin tekeminen auttaa siis myös ymmärtämään). Suhtautuminen koko ympärillä olevaan maailmaan saattaa myös olla arkailevampaa ja varovaisempaa.

Monipuolinen ja aktiivinen näönvaraisen tiedon tarkka käsittely luo mahdollisuudet ja edellytykset hieno- ja karkeamotorisille kyvyille. Ne puolestaan ovat välttämätön perusta esim. tutkivalle leikille, oma-aloitteellisuuden kehittymiselle sekä syy- ja seuraussuhteiden sekä yleensä abstraktin käsitemaailman, loogisen päättelyn ja ongelmaratkaisun avautumiselle ja syvemmälle ymmärtämiselle.

Näönvarainen hahmottaminen kehittyy vielä pitkään varhaislapsuuden jälkeenkin ja sillä on siis selkeä yhteys yleiseen kognitiiviseen ja tasapainoiseen sosioemotionaaliseen kehitykseen.

Visuaaliset hahmotusvaikeudet esiintyvät usein ensimmäisellä ja toisella luokalla vain visuaalisella puolella, mutta kolmannesta luokasta, eli noin yhdeksännestä ikävuodesta eteenpäin, myös laajenevina ja syvenevinä oppimisen ongelmina.

Korjaamattomina ongelmat ilmenevät lapsen/nuoren kohdalla kielen tasolla kieliopillisten suhteiden ymmärtämisvaikeutena. Ongelmia ilmenee yläkäsitteissä ja myös abstrakteissa merkityksissä. Tämä näkyy lapsen/nuoren opiskelussa niin puhutun kuin luetunkin kielen ymmärtämisvaikeutena sekä myös hänen omassa ilmaisussaan. Erityisesti ongelmia esiintyy matemaattisten käsitteiden ja yleensä matemaattisen kielen ymmärtämisessä, sillä onhan matematiikka suhdejärjestelmä ja täynnä

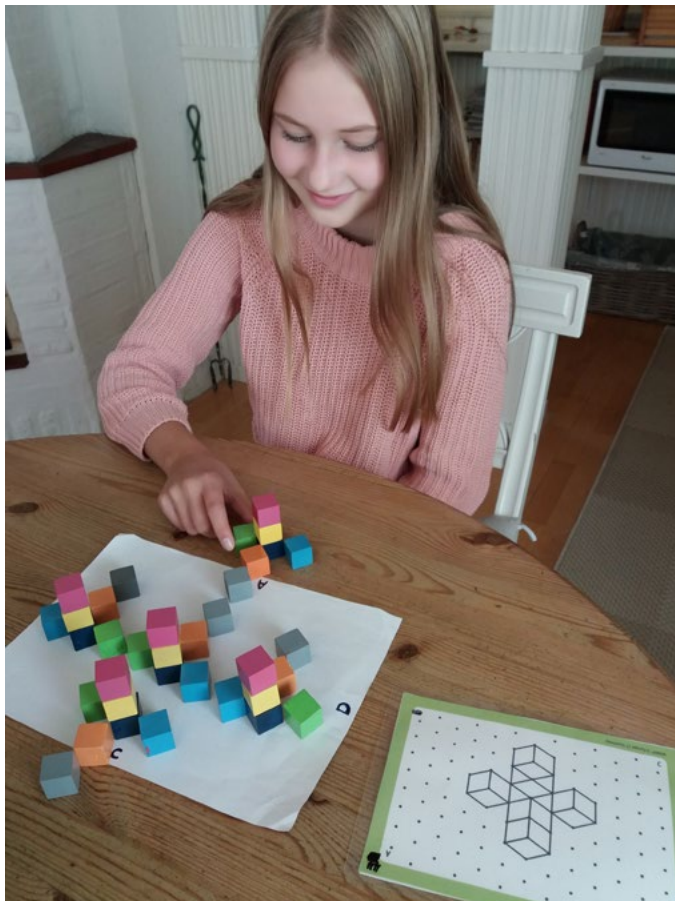
käsitteitä oleva kieli, ikään kuin oma kielensä, arkikielen sisällä. Korjaamattomina ongelman seurannaisilmiöt ovat merkittäviä oppimisen eri alueilla vaikuttaen koko lapsen/nuoren tulevaan elämään ja sen erilaisiin valintoihin. Myös maailmalla asia seurannaisongelmineen tunnetaan hyvin.

Visuaalinen hahmottaminen ja ongelmat vuorovaikutuksessa

Visuaalisten hahmotusvaikeuksien takia lapsella/nuorella saattaa olla vaikeuksia tulkita sanatonta viestintää, eli esim. kasvojen ilmeitä, eleitä, katseita, äänensävyjä, sopivaa sosiaalista välimatkaa ja yleensä erilaisia sosiaalisia tilanteita. Sopeutuminen kaveriryhmiin tai aikuisen ohjaukseenkin voi olla ongelmallista. Sanaton viestintä on kuin oma hienovarainen kielensä, jota lapsi ei kaikkine sävyineen ole oppinut ymmärtämään ja hallitsemaan. Vaikeissa

ja ahdistavissa tilanteissa saattavat myös erilaiset psyykkiset ja psykosomaattiset oireet ja jopa selittämättömät rai-
vonpuuskat olla mahdollisia, mikäli tilanne ylittää lapsen
senhetkisen asioiden käsittelykyvyn.

Sanattoman viestinnän hallinnan ongelmat voivat ai-
heuttaa lapselle ja nuorelle myös turhautumista ja ahdistu-
sta siitä syystä, että lapsi/nuori saattaa alisuoriutua omaan
todelliseen peruskapasiteettiinsa nähden. Sen seurauksena

voi hänen oma minäkuvansa vääristyä ja aiheuttaa epä-
varmuutta, jolloin puolestaan erilaiset uudet sosiaaliset
tilanteet saattavat aiheuttaa pelkoa ja välttelyä.

Miksi VENNY: Tavoite ja punainen lanka

VENNY on visuaalisten hahmotusvaikeuksien helposti
arjessa toteutettava ja systemaattisesti etenevä kartoitus- ja
kuntoutusmenetelmä. VENNY ohjeidenmukaisesti teh-
tynä vahvistaa kokonaisvaltaista kognitiivista suoriutumista
sekä lapsen/nuoren sosioemotionaalista tasapainoista kehi-
tystä. VENNY auttaa lasta/nuorta ymmärtämään ”oikein”
näkemäänsä **viiva- => pinta- => ja syvyystasoilla** etene-
mällä jo vahvasti hallinnassa olevilta näönvaraisen hahmot-
tamisen tasoilta yhä vaativampiin ja korkeampitasoisiin
visuaalisen hahmottamisen ulottuvuuksiin monipuolisten
harjoitteiden sekä yksilöllisen, tarvittaessa pidempiaikai-
senkin kuntoutuksen avulla.

Kun näönvaraisen hahmotuksen perustaa kuntoute-
taan systemaattisin harjoittein edeten ensin yksi-, sitten
kaksi- ja viimein kolmiulotteiselle tasolle (viiva->pin-
ta->syvyystasot), alkavat yleensä myös aiemmat visuaalis-
ten hahmotusvaikeuksien seurannaisilmiöinä esiintyneet
ongelmat vähitellen korjautua ja kuntoutua. Alempitasoiset
visuaalisen hahmotuksen toiminnot on siis saatava en-
sin kuntoon, jotta ylempitasoisten, niihin perustuvien ja
pohjautuvien toimintojen olisi mahdollista korjaantua.

Kuntouttavan opetuksen tuloksia

Säännöllisten systemaattisten VENNY-harjoitusten tuloksena:

- kielen ymmärtämiseen (kuullun/luetun) ja tuottamiseen (puhutun/kirjoitetun) liittyvät taidot paranevat
- matemaattisissa taidoissa tapahtuu selkeää paranemista
- kognitiiviset taidot oppimisen eri alueilla paranevat (ajattelu, päättely, havaitseminen, kielelliset toiminnot ja muisti)
- oman toiminnan ohjaukseen (OTO) liittyvät taidot vahvistuvat (monimutkainen visuaalinen prosessointi edellyttää etuotsalohkonalueiden toimintaa, joissa tapahtuu mm. suunnittelun organisointia ja päättelyä, impulssien hillintää ja oman toiminnan arviointia)
- keskittymis- ja tarkkaavaisuustaidot paranevat
- sosiaalisissa taidoissa tapahtuu vahvistumista
- koko koulusuoriutuminen paranee
- oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi kohenee

VENNY, koulu ja yhteiskunnalliset säästöt

Koulussa koko luokan visuaalisten hahmotusvaikeuksien kartoituksen voi hoitaa yksi opettaja yhdessä oppitunnissa. Kuntoutus riippuu aina ongelman laajuudesta. Kuntoutukseen riittää ohjeita noudattaen alakoulussa yksi tunti viikossa (erityisopettaja, luokanopettaja, avustaja tai koti). Kuntoutumisen kesto VENNY -harjoitusten avulla on

yksilöllistä. Joillakin se voi tapahtua lyhyessä ajassa ja joillakin se puolestaan vaatii useamman vuoden harjoittelun. Materiaali kerran hankittuna toimii vuosia. Kuntoutusmateriaali on valmis kokonaisuus, helposti saatavissa ja helppokäyttöinen. (Early Learning, Tevella ja Funtor).

Venny -kuntoutus etenee siis systemaattisesti olemassa olevien materiaalien ja ohjeiden pohjalta rakentuen viiva>pinta>syvyys -tasoihin, sekä konkreettisiin että teoreettisiin harjoitteisiin. Käytössä ovat kartoitusosio VENNY 1, kuntoutuskirja VENNY 2 sekä syvyytason kartoitus- ja kuntoutuskuutiot VENNY 1&3 (sisältää sekä konkretia- että teoriaharjoitukset syvyytason).

Yhden nuoren syrjäytyminen pysyvästi työmarkkinoilta aiheuttaa Valtiontalouden tarkastusviraston mukaan yhteiskunnalle noin miljoonan euron kustannukset (RDILEX, TrVM1/2014) puhumattakaan inhimillisestä kärsimyksestä.

Menetelmällä on vuodesta 2010 koulutettu mm. erityisopettajia, luokanopettajia, varhaiskasvattajia, avustajia, toimintaterapeutteja, lasten vanhempia jne.

VENNY -menetelmän kehittämistä on tukenut yli kymmenen vuotta, vuoteen 2012 Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri (HUS) lasten neuropsykologian erikoispsykologin konsultaatioiden avulla. Menetelmää ovat tukeneet myös OPM/ Kelpohanke 2008–2010, Keksintösäätiö v:sta 2012, Keski-Uudenmaan Uusyrityskeskus 2012–, Henry Fordin Säätiö 2015. VENNY -menetelmällä on EU- ja USA -suojaus.

MAIJA KOIVULA,
FK, ERITYISOPETTAJA, ÄIDINKIELEN OPETTAJA
VENNY-VISIO OY
LISÄTIETOA VENNY-MENETelmästä OSOITTEESSA
WWW.VENNYVISION.COM

Lättläst språk sänker tröskeln för läsning

Vad är lättläst språk, vem behöver det lättlästa språket och var används det? Vad är språkets tillgänglighet?

Den nya guiden till det tillgängliga språket sammanställer de nyaste rönen om lättläst språk.

Lättläst språk kallas ett språk, men egentligen är det inte ett språk, utan en form av finska språket. I den här språkformen bearbetas vokabulären, språkets strukturer och innehåll så att de blir enklare. Lättläst är avsett för människor som har svårigheter att läsa standardspråket.

I bästa fall sänker det lättlästa språket tröskeln för läsning och inspirerar till läsning. Om långa och besvärliga texter är frustrerande, är lätt språk nästan alltid enklare att läsa. Många inspireras av lättläst till att läsa böcker, trots att litteraturen inte tidigare har hört till det egna livet.

Behovet av lätt språk kan bero på väldigt många olika orsaker. Till exempel invandrare som studerar finska kan dra nytta av lättläst, särskilt i studiernas begynnelseked. Nya ord och språkets strukturer är lättare att lära sig med hjälp av lättläst språk.

Lättläst språk kan vara till hjälp också för människor som har olika slag av läshinder. Till exempel barn och unga som har språkliga specialsvårigheter kan läsa lättlästa böcker eller lättlästa nyheter. Det lättlästa språket kan vara ett bra stöd för läsningen också för dem som har olika slag av svårigheter med inläring, gestaltning eller koncentration. Också i många handikappgrupper finns personer som behöver lättläst.

Den nya boken *Selkokieli, saavuttavan kielen opas* (Lättläst, guide till ett tillgängligt språk) tillhandahåller den nyaste informationen om lättläst och dess användning i Finland. Samtidigt ger boken det lättlästa språket en plats i arbetet med att främja tillgängligheten.

Behovet av lättläst ökar

Den nyaste uppskattningen av behovet av lättläst visar, att en allt större grupp finländare har behov av lättläst språk. Enligt den bedömning som *Selkokeskus* gjort behöver för närvarande ca 650 000–750 000 människor i Finland lättläst språk.

En del behöver lättläst i något sked av livet eller bara

emellanåt. En del drar däremot nytta av lättläst språk under hela livet. För många människor är lättläst ett redskap för att lära sig finska eller öva läsning. För andra är lättläst det enda sättet att få information.

De människor som behöver lättläst är en så diffus grupp, att det ibland frågas om det ens är möjligt att nå så här många olika slags människor med samma språkform. Det kan man! Och det måste man också, för det är inte möjligt att i Finland producera skilda texter för varje särskild grupp.

I själva verket visar erfarenheten att samma sätt att förenkla språket passar för många olika läsare. Det lättlästa språkets målgrupper har fler gemensamma än särskiljande behov. Under de senaste åren har det lättlästa språket också utvecklats på så sätt, att olika läsares behov bättre kan beaktas.

Lättläst på olika svårighetsnivåer

En viktig förändring gäller det lättlästa språkets svårighetsnivåer. Lättläst har nu i Finland indelats i tre svårighetsnivåer: standardlättläst samt ett enklare och ett mera krävande lättläst språk.

Standardlättläst är det lättlästa språkets standardnivå, på vilken lättlästa texter har skrivits i Finland ren under många tiotals år. Yles lättlästa nyheter och *Kehitysvammaliiton Selkosanomat* (lättlästa underrättelser) skrivs huvudsakligen på standardlättläst. Standardlättläst är definierat i *Selkokielis* mätare, som innefattar 106 kriterier för det lättlästa språket och dess visuella utseende.

Lättläst på den krävande nivån är avsett för personer som har bara mindre svårigheter med läsandet. Det är något svårare än standardlättläst, men ändå lättare än allmänspråket. Syftet med den krävande nivån är att hjälpa läsaren att förflytta sig framåt på lässtigen mot allmänspråkliga texter.

Den mest lättlästa nivån är för sin del avsedd för de

läsare som har stora svårigheter med läsningen. De behöver mycket stöd och hjälp för läsningen, eventuellt ett lässtöd som läser texten för dem.

Det lättlästa språkets svårighetsnivåer beskrivs närmare i den nya guiden för lättläst. Den här indelningen i tre svårighetsnivåer håller tills vidare bara på att utformas. Närmare språkliga kriterier för den krävande och den lätta nivån utvecklas som bäst.

Vad är språklig tillgänglighet?

Tillgänglighet avser att så många som möjligt kan delta i samhällets aktiviteter oberoende av olika handikapp, hinder eller begränsningar. Men vad innebär tillgänglighet när det gäller språket?

Språkets tillgänglighet är en del av den kognitiva tillgängligheten. Kognitiv tillgänglighet gäller underlättande av det sätt på vilket man kan tillgodogöra sig och hantera information. I praktiken kan det innebära till exempel att myndigheternas webbsidor har en lättläst version av innehållet. Det gör det möjligt att läsa sidan också för dem som har svårigheter med läsandet.

Den lättlästa webbsidan betjänar ofta en betydligt större läsargrupp än bara människor som behöver lättläst. Till exempel Satakunta sjukvårdsdistrikt har lättläst information som är avsedd för webbsidornas alla patienter. Ingen har beklagat sig över att sidorna skulle innehålla alltför enkelt språk. Däremot har patienterna tackat myndigheterna för att det är lätt att läsa webbsidornas innehåll.

Nätets tillgänglighet är en aktuell fråga på grund av EU:s nya tillgänglighetsdirektiv. Den till direktivet anslutna lagstiftningen träder stegvis i kraft i Finland under de kommande åren. Lagen gäller framför allt webbsidans tekniska tillgänglighet. Men i motiveringsdelen till lagen nämns också lättläst: i offentliga elektroniska tjänster bör i fortsättningen vid behov beaktas också behovet av lättläst språk.

Den språkliga tillgängligheten hänför sig till betydligt mera vittomfattande frågor än endast nättjänsterna. Språket har en viktig plats till exempel i skolorna och studierna, arbetslivet, olika situationer i vardagen, mänskliga relationer och medborgarverksamhet. I själva verket finns det rätt få sådana saker i livet som språket inte på sätt eller

annat skulle påverka. Därför finns det ett enormt behov av lättläst språk nästan överallt.

FM Leealaura Leskelä är utvecklingschef vid Selkokeskus. Hon har varit med om att utveckla och främja lätt språk sen slutet av 1990-talet i Finland samt inom det internationella samarbetet. Leskelä har haft en central roll bland annat när det gällt att utveckla mätaren för lätt språk och indelningen i svårighetsnivåer för lätt språk. Som forskare har Leskelä satt sig in i användningen av lätt språk i tal och skrift i interaktionssituationer. År 2015 utnämndes Leskelä till sakkunnig i lätt språk vid nämnden för finska språket. Hennes nya bok *Selkokieli- Saavutettavan kielen opas* (Opiki, 2019) presenteras på sid. 30.

Leealaura Leskelä är utvecklingschef vid Selkokeskus. Hon har varit med om att utveckla och främja lätt språk sen slutet av 1990-talet i Finland samt inom det internationella samarbetet.

UPPGIFTER OM LÄTT SPRÅK OCH SELKOKESKUS:
SELKOKESKUS.FI

LEEALAUURA LESKELÄ:
SELKOKIELI - SAAVUTETTAVAN KIELE OPAS
(OPIKE, 2019)

Kirjaesittelyt

Selkokieli – Saavutettavan kielen opas

Tekijä: Leealaura Leskelä

Kustantaja: Opike

Leealaura Leskelän Selkokieli – Saavutettavan kielen opas on uusin, laajin ja tarkin kuvaus selkokielestä ja kielellisestä saavutettavuudesta Suomessa. Teoksessa pureudutaan kirjoitetun ja puhutun selkokielen piirteisiin ja ohjeistuksiin konkreettisin ohjein ja ilmiöitä monipuolisesti valottavin esimerkein.

Kieli on erottamaton osa saavutettavuutta. Jos kieleen ei kiinnitetä huomiota, jopa 650 000 ihmistä on vaarassa syrjäytyä yhteiskunnasta kielellisten vaikeuksiensa vuoksi. Selkokieli – Saavutettavan kielen opas asettaa selkokielen paikalleen saavutettavuuden kentällä.

Teoksessa syvennyttään tekstin kokonaisrakenteeseen, sanastoon ja kielen rakenteisiin laajemmin kuin selkokielen aiemmissa teoriakirjoissa. Kirjoitusohjeiden punaisena lankana on uusin ja tarkin selkokielen kriteeristö, selkokielen mittari, joka kuvaa selkokielen perustasoa. Samalla luodaan katsaus perustasoa helpompaan ja vaikeampaan selkokieleen.

Esitysasua ja kuvat ovat olennainen osa tekstiä: hyvin toteutettuna ne auttavat lukijaa hahmottamaan ja ymmärtämään tekstisisältöjä. Teoksessa esitellään myös visuaalisia keinoja, joilla selkojulkaisun luettavuutta voidaan parantaa.

Kirjoitusohjeet ovat olleet pohjana myös selkokielen puheen ja vuorovaikutuksen ohjeistuksessa. Ne tarjoavat tukea tilanteissa, joissa keskustelijoiden kielitaito ei ole tasavertainen ja heillä on vaikeuksia ymmärtää toisiaan.

Tässä teoksessa kieltä tarkastellaan laajasta näkökulmasta: millainen kieli suomen kieli on ja miksi selkokieltä tarvitaan. Lisäksi mukana on käytännöllistä tietoa selkokielen edistämisestä Suomessa.

Näin aivot oppivat

Tekijä: Minna Huotilainen

Kustantaja: PS-kustannus

Aivot eivät ole jäykkä mötikkä, joka kohtalonomaisesti määrää rajat osaamisellemme ja tekemisellemme, vaan ne ovat muovautuva alusta. On viisainta muokata ajatteluaan, uskomuksiaan ja toimintatapojaan sitä tosiasiaa

kohti, että aivot harjaantuvat uusiin tehtäviin harjoittelemalla. Kenenkään aivoissa ei ole valmiina jotain mystistä osaamista, vaan taidot kehittyvät tekemällä.

Kirjassa esitellään yleistajuisesti ja monipuolisesti aivotutkimusten tuloksia. Esimerkkien avulla pääset mukaan jännittävään palapelin kokoamistehtävään: Mikä tämän yksittäisen tuloksen merkitys aivotutkimuksen kokonaisuudessa voi olla? Mitä se kertoo oppimisesta? Voinko soveltaa sen antamaa tietoa omassa työssäni, vanhemmuudessa tai oppimisessani?

Minna Huotilainen on kasvatustieteen professori Helsingin yliopistosta. Hänen tutkimusmenetelmänsä on aivotutkimus, ja hän soveltaa sitä erityisesti oppimisen kysymyksiin. Hän on tutkinut muun muassa musiikkiharrastuksen ja muiden taito- ja taideaineiden roolia oppimisessa, eri-ikäisten oppimista, oppimista työelämässä sekä optimaalista aivojen huoltamista ja palautumista. Hän on innostunut tutkimustiedon soveltamisesta käytännön elämään jokaisen oppijan ja opettajan hyödyksi.

ADHD-aikuisen selviytymisopas 2.0

Tekijät: Maarit Virta ja Anita Salakari
Kustantaja: TAMMI

Nykyisessä aivokuoren etuosaa ihannoivassa kulttuurisamme on tärkeää muistaa, että tarkkaavaisuushäiriö voi olla myös siunaus. Monesti se mahdollistaa toisenlaisen ajattelutavan, joka johtaa kantajansa erilaisiin ratkaisuihin tavallisiin ongelmiin – mutta häiriön aiheuttaman toisenlaisuuden vuoksi tällainen kognitio tulee oppimisen vaikeuksien lisäksi usein myös arjen ja ihmissuhteiden hankaluuksien kanssa. Melkein jokainen voi löytää ADHD-aikuisen selviytymisoppaasta arvokasta tietoa sovellettavaksi omaan elämään, mutta ADHD-ihmistä teos voi auttaa merkittävästi kaikilla elämän osa-alueilla.

Opaskirjalle tyypillisellä tavalla ADHD-aikuisen selviytymisopas on formatoitu selkeästi, ja kirjoitettu helposti ymmärrettävällä kielellä. Sitä ei ole suunniteltu luettavaksi kerralla tai välttämättä edes kokonaan; kirjaa voi hyvin silmäillä muutamia osioita lukien, ja lukija voi yksittäisen session jälkeen milloin tahansa päättää palata lukemiseen aloittamalla vaikka täysin eri kohdasta. Tämä mahdollistaa miellyttävän luku- ja oppimiskokemuksen kaikille.

Kirja on jaettu kahteen osaan. Ensimmäinen osa sisältää pitkälti teoreettista tietoa tarkkaavaisuushäiriöistä ja niiden muodoista. Nämä kappaleet voivat olla hyödyllisiä akateemikoiden lisäksi esimerkiksi heille, jotka haluavat peilata omia piirteitään ADHD-piirteisiin koska epäilevät itse kärsivänsä häiriöstä.

Toinen osa on hyödyllisempi käytännöllisestä näkökulmasta. Se sisältää paljon konkreettista ja käyttökelpoista tietoa niin oppimiseen, arkeen, ja ihmissuhteisiinkin liittyen. Löydät tekstiä muistista, vuorovaikutuksesta, tunne-elämästä ja ajattelusta; näitä ja monia muita asioita käsitellään kirjan kansien sisällä hyvinkin yksityiskohtaisesti ja ihmisläheisesti. Vinkkejä saat niin suuriin kuin pieniinkin olemassaolon seikkoihin, ja kirja stimuloi mieltä edellä mainittuihin aihealueihin liittyvillä tehtävillä, jotka parantavat itsetuntemusta ja kannustavat lukijaa pohtimaan omaa elämäänsä rakentavalla ja terveellisellä tavalla. Kirjan toinen osa antaa siis lukijalleen työkaluja ja itseluottamusta maailman kohtaamiseen.

ADHD-aikuisen selviytymisopas tarjoaa siis niin tietoa, taitoa, kuin toivoakin. Se voi siis ehdottomasti auttaa tarkkaavaisuushäiriöstä kärsivää yksilöä selviytymään paremmin elämän suurista ja pienistä haasteista.

LukSitko

Moniammatillinen aikakauslehti oppimisvaikeuksista ja erilaisesta oppijuudesta

Haluatko tilata LukSitko-lehden?

LukSitko-lehti tarjoaa tietoa oppimisvaikeuksista ja erilaisesta oppijuudesta.

LukSitko ilmestyy kaksi kertaa vuodessa ja sen tilaus-hinta on 20 euroa.

Tilaus postitse:
Erilaisten oppijoiden liito
Vuorikatu 16 A 1
00100 Helsinki

Tilaus netissä:
www.eoliitto.fi

Julkaisija:
Erilaisten oppijoiden liitto ry

Tilauslomake, LukSitko 2019

Tilaajan nimi: _____

Sähköpostiosoite: _____

Olen lukijärjestön jäsen
seuraavassa järjestössä: _____

Lehti lähetetään osoitteeseen: _____

Lasku lähetetään osoitteeseen
(+mahdollinen viite): _____

Y-tunnus: _____

Päivämäärä: _____

Tilaajan allekirjoitus: _____